

NÉHÁNY GONDOLAT A KÉSŐ VASKORI KERÁMIAKORONGOKRÓL

SÖRÖS F. ZSÓFIA¹Magyar Régészet 15. évf. (2026) 2. szám, pp. 12–20; <https://doi.org/10.36245/mr.2026.2.1>

A késő vaskori lelőhelyeken általánosan előforduló tárgytypusként jelennek meg a különböző méretű kerámiakorongok. A másodlagosan kialakított – törött edényekből lenagyolt – leletek funkciójával kapcsolatban mindössze találgatásokba bocsátkozhatunk. Értelmezésük során felmerült a játékszetonként, számolóeszközként, parittyagolyóként, rituális tárgyként, orsókarikaként, de akár a „primitív” fizetőeszközként való használat lehetősége is. A régészeti kutatás – ez idáig kevés tanulmánytól eltekintve – nem foglalkozott részletesen ezekkel a tárgyakkal. Általánosan elmondható, hogy a publikációkban inkább azokkal a darabokkal találkozunk, amelyeket igényesebben kerekítettek le és/vagy fűrtak át, kihagyva a lehetséges rontott darabokat a felsorolásból. Ezen kíván változtatni a jelen tanulmány, amely a Tihany–Óvár oppidumának (nagyobb méretű erődített telepének) feldolgozása során előkerült kerámiakorongok vizsgálatán keresztül foglalkozik a tárgytypussal.

Kulcsszavak: Tihany–Óvár, kerámiakorong, késő vaskor, kelta

A különböző méretű késő vaskori, azaz az i.e. 5. sz. második felétől a római hódításig tartó időszakba tartozó kerámiakorongok² már a 19–20. század fordulója óta magukkal ragadják a kutatók képzeletét, ahogyan azt a leletanyagok általános tárgytypusainak felsorolásában felbukkanó leírások és értelmezések is mutatják. Elnevezésük azóta sem egységes, találkozunk a szakirodalomban leíró, semleges (agyagkorongocs[ka], cserépkorong, *clay disc*, *Tonscheibe*, *Tonreife*, *Scherbenrondellen*, *rondelle en terre cuite*) és értelmező (agyagzseton, játékkorong, orsókarika, *fusaiole*, *Spinnwirtel*, *spindle ring*) definíciójukkal is. Általában a szebben kidolgozott darabok publikálásán és interpretációs lehetőségein túl a tárgytypus széles körben való elterjedése ellenére sem kapott kiemelt figyelmet a régészeti kutatásban. Egy-egy lelőhely kerámiakorongjainak feldolgozása kivételével (GUILLOT 1972; CHARDRON-PICAULT 2004; VARAZDIN & VENCLOVÁ 2006, 413–416) kevesen válogatták a leleteket bemutató táblák lapjaira a „félkész”, de legalábbis közel korong alakúra lenagyolt, valamint eltört darabokat is, ezáltal nincs pontosabb információ arról, hogy az egyes leletanyagokban mekkora arányban számolhatunk a jelenlétükkel. A Tihany–Óvár magaslati erődített településén történt feltárások során előkerült kerámiakorongok elemzésekor arra voltunk kíváncsiak, hogy lehetséges-e továbblépni a hagyományos értelmezési kereteken túl (1. kép).

1. kép: Az 1999-es Tihany–óvári feltárások során előkerült kerámiakorongok a pince területéről (fotó: György László)

¹ Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ, Nemzeti Régészeti Intézet, Budapest; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Régészettudományi Intézet, PhD-hallgató, Budapest; HUN-REN – ELTE Interdiszciplináris Régészettudományi Kutatócsoport; e-mail: soros.zsofia@mnmu.hu; zsofia.soros@gmail.com; ORCID: 0009-0005-1694-9581

² A magyar nyelvű régészeti szakirodalomban a tárgytypust általában agyagkorongként írják le, ami nem szerencsés abban a tekintetben, hogy a leletek kerámiatöredékekből, tehát kiégetett agyagból készültek. Ezúton is szeretném megköszönni Gucsi Lászlónak az ezzel kapcsolatos megjegyzéseit.

A TIHANY-ÓVÁRBAN ELŐKERÜLT KERÁMIAKORONGOK

Tihany–Óvár késő La Tène-kori magaslati erődített településén 1999–2000-ben vezetett feltárásokat Regénye Judit, amelynek során egy közel 1200 m²-es területet nyitott meg a Felsőóvárbán. Az ásatások nemcsak a megtelepedés belső szerkezetét érintették, hanem részben vágták a nyugati oldalon húzódó külső sánc omladékát is (REGENYE 2004). Jelen tanulmány apropóját az utóbbi területen (1. próbaszelvény, 1. szelvény: összefoglalóan „pince”) előkerült késő La Tène-kori leletanyag feldolgozása során beazonosított kerámiakorongok adják, amelyekből legalább 26 késő vaskori edénytöredékből kialakított darab ismert.³ Szóródásukat tekintve a korongok közel fele – 14 darab – a „pince” északnyugati sarkában található mély tárológödörből (SE 11), 2 darab a sánc omladékából (SE 2–3), 3 darab a döngölt sárga járósínt bontásából (SE 5), 1 darab az 1. szelvény nyugati oldalának közepén elhelyezkedő, szintén mélyebb gödörből (SE 7), 5 darab a régészeti jelenségeken húzódó általános fedőrétegből származik (SE 1), 1 darab pedig szórványként értelmezhető (SÖRÖS *in press*). Ami a jelenségekben való szóródásukat illeti, nem figyelhető meg bennük kimondott rendezőelv.

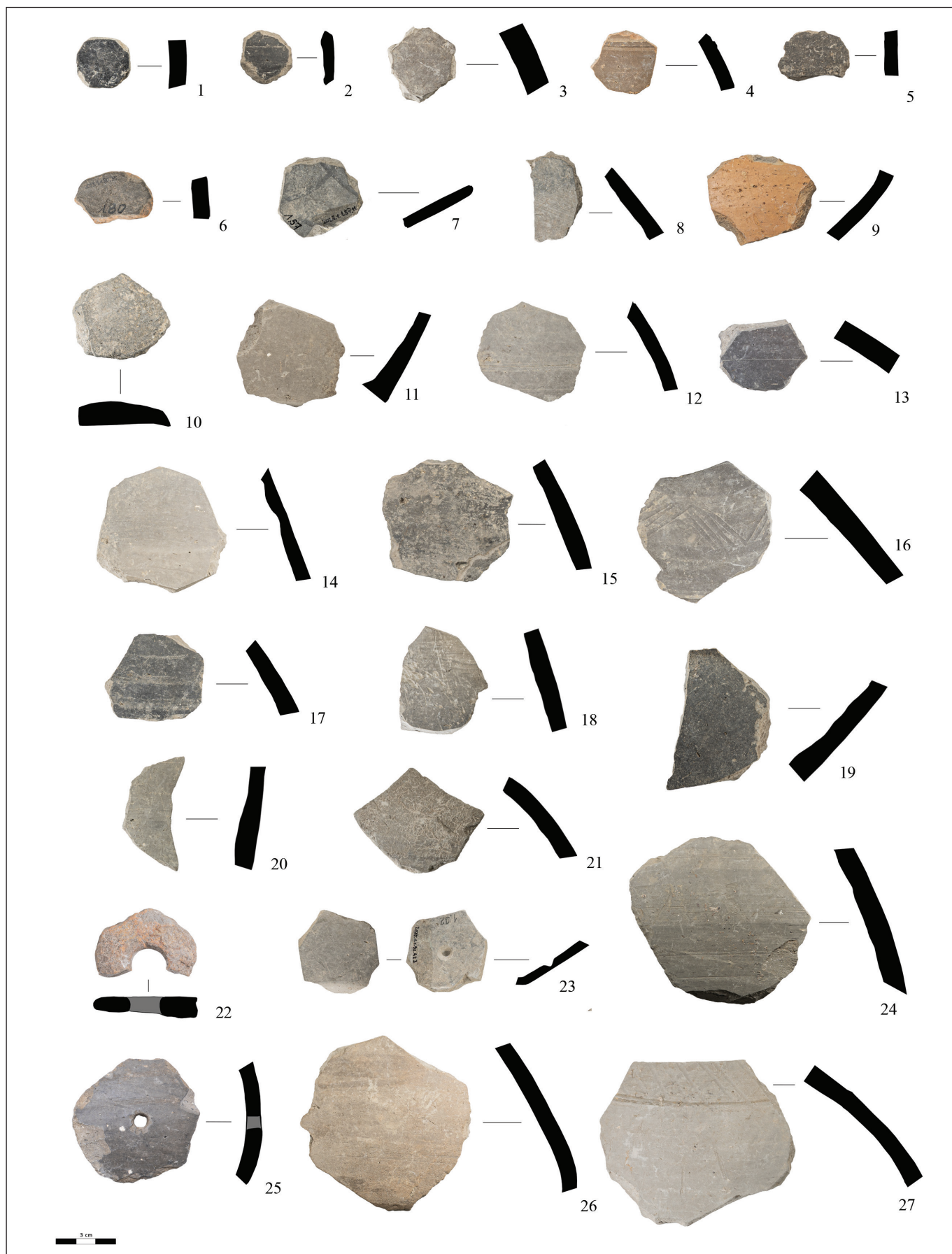
A vizsgált tárgytypus mindegyike összetört edények töredékeiből készült. Négy narancsos drapp színű kivételtől eltekintve mindegyik darab szürke, sötétszürke. Megtalálunk közöttük finoman iszapolt, jó megtartású fazekak és gracilisabb edénytípusok (pl. csuprok?) váll- és hasi részéből, belső díszes tál oldalából, illetve fenékrészekből kialakítottakat is. A megmunkálendő töredék kiválasztásakor nem volt szempont, hogy a korong vízszintes felületre fektetve teljesen lapos legyen, ugyanakkor a tihanyi példányok között nincsenek erőteljesen domborodó korongok sem. Mindössze kettő esetében figyelhető meg, hogy az edény talpindítása rajta van a korong szélén, ami enyhén befolyásolta a tárgy szimmetriáját (2. kép 11, 23). A tihanyi anyagban a tárgytypusnak mindössze ~8%-a készült aljtöredékekből, ami azért is érdekes, mert az edény talpi része kialakításánál fogva kerek, típustól függően akár teljesen lapos, ezáltal könnyebben lenagyolható (ilyen darabokat ismerünk pl. római kontextusból Autunból: CHARDRON-PICAULT 2004, Fig. 6.6, 7.8). Úgy tűnik, hogy a díszített darabok – összesen 8 darab – kapcsán nem volt hangsúlyos, hogy a lenagyolásra kiválasztott töredékeken hol vannak a besímtások (háló-, cikcakk- és girlandminta), a hornyolások vagy a sávós fényezés (2. kép 4, 7, 12, 16–17, 24, 26–27).

A tihanyi korongok között ugyancsak találunk félkész, befejezett és rontott vagy használat közben eltört darabokat is. A csoportok között nem mindig lehet egyértelmű különbséget tenni, mivel a legtöbb példány nem teljesen kerek, illetve egyes darabok szélein egyenes törési vonalak is megfigyelhetők, amelyek kapcsán nehezen eldönthető, hogy befolyásolták-e a tárgy használati értékét, avagy sem. Annyi bizonyosnak tűnik, hogy legalább 9 darab kerámatöredék a készítés vagy használat során megrongálódott (2. kép 6, 8, 18–22, 27). Az oldalakon több ízben megfigyelhetők kagylós törések, amelyek alapján jól rekonstruálhatóvá válik a tárgytypus készítésének menete (ld. később). Utólagos csiszolásnyomok mindössze egy késő bronzkori/kora vaskori töredékből készült korongon (2. kép 1, SE 11) figyelhetők meg; a késő vaskori darabokra utóbbiak nem voltak jellemzőek a tihanyi anyagban. Előbbi használati ideje kérdéses a leletanyag keveredéséből adódóan. Ami a nem megrongálódott korongok méreteit illeti, a legkisebbek ~3 cm, a közepesek ~4–7 cm, a legnagyobbak ~9 cm átmérőjűek. A tárgytypus súlya szintén az ép darabok tekintetében a lelőhelyen 6–82 g között szóródik, ahol a mért érték a megmunkált töredék vastagságát is figyelembe véve arányosan növekszik a korongok átmérőjével.

A tihanyi korongok között két átfúrt és egy részben átfúrt darab található, amelyek közül kettőn egy 0,7 cm, egyen pedig egy 1,7 cm átmérőjű lyuk látható (2. kép, 22–23, 25). A fúrásokat valószínűleg a lenagyolás után alakították ki, amit alátámasztani látszik, hogy a lyukak a töredékek közepén helyezkednek el. A korongokból utólagosan, nagy lyukátmérővel átfúrt karikákra a szakirodalom orsókarikákként hivatkozik.⁴ Jelen tanulmányban kifejezetten a másodlagosan kialakított darabokra koncentráltunk, míg az ebben a formában készült és kiégetett karikákkal most nem foglalkozunk.

³ A feltárás több más szelvényéből is kerültek elő további korongok, ezek feldolgozása jelenleg is tart.

⁴ Az orsókarikaként való meghatározás nem valószínű, hogy minden esetben megállja a helyét, hiszen a textilkészítés során több munkafolyamathoz is kellett kisméretű súlyok, nem csak a fonalsodráshoz. A kiegészítés kapcsán köszönöm Zay Orsolya pontosítását a tárgytypussal kapcsolatban.

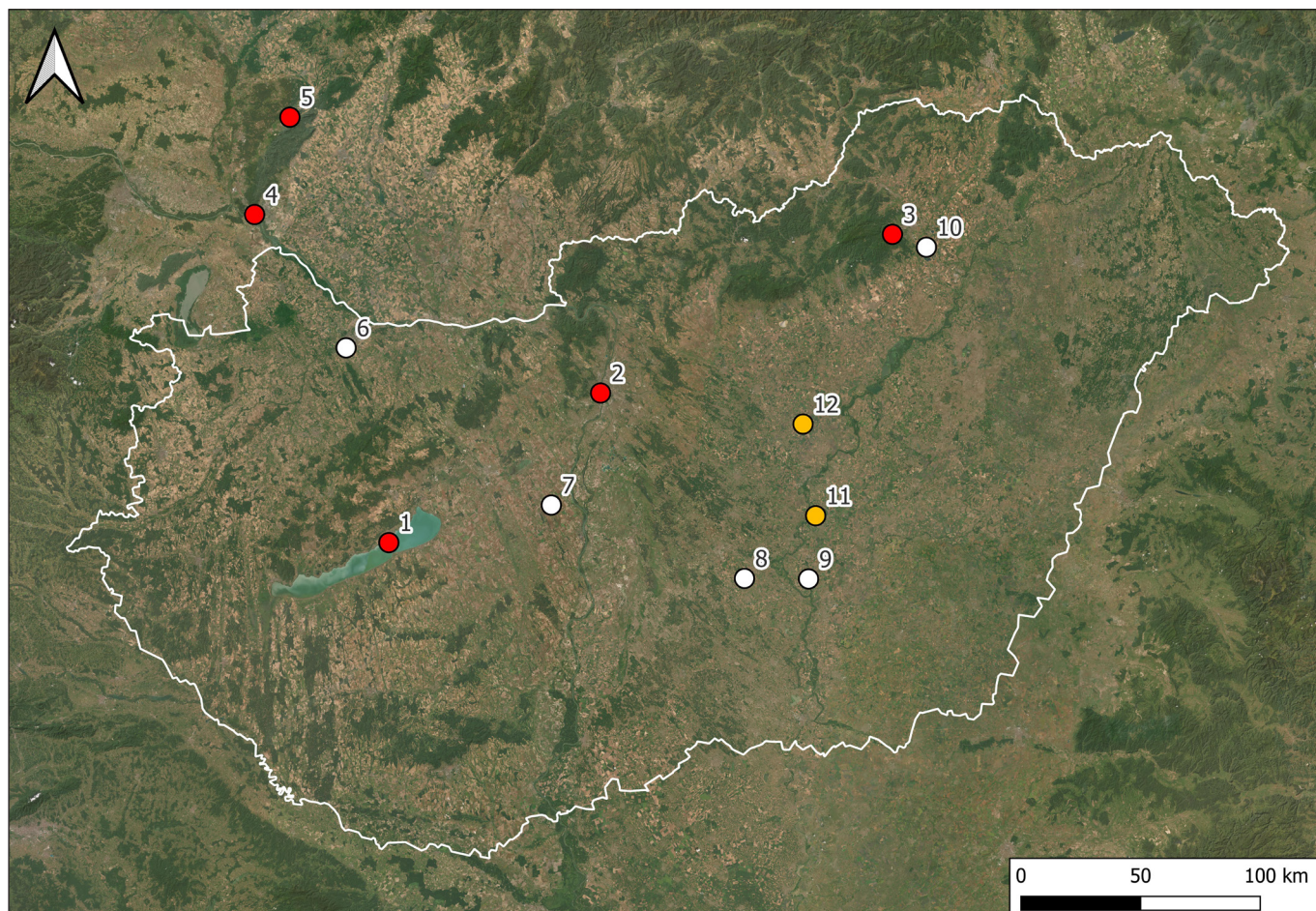

2. kép: Tihany-Óvár, 1–27: kerámia (SE 1: 6, 11, 19, 21–22; SE 2/3: 5, 9; SE 5: 2, 8, 18; SE 7: 25; SE 11: 1, 3–4, 10, 12–17, 20, 23–24, 26–27; szórvány: 7) (fotó: György László, rajz: Sörös F. Zsófia)

A TÁRGYTÍPUS ELTERJEDÉSE (3. kép)

Ahogy azt már fentebb említettük, a tárgytypus elterjedése általános a La Tène-kultúra területén. Nem véletlen hát, hogy nem Tihany–Óvár az egyetlen késő La Tène-kori magaslati erődített telep, ahol átfűrt és átfúratlan darabjaikkal találkozunk (pl. Budapest–Gellérthege: B. BÓNIS 1969, 193, Bükkszentlászló–Nagysánc: B. HELLEBRANDT 1992, 48, VI. t. 10, VII. t. 3, XI. t. 2, 1. t. 4, Pozsony/Bratislava–Staré Mesto: ČAMBAL 2004, 69, Tab. LXXV. 1–11, Plavecké Podhradie–Pohanská: PAULÍK 1976, Tab. XIII.9–10, LXXV). Az erődített telepek mellett mind a korabeli, mind pedig a korábbra keltezhető – erődítés nélküli – nyílt-színi megtelepedések anyagaiban is általánosan megtalálhatók, úgymint Ménfőcsanakon (TANKÓ 2020, 185, XXXIII. t. 28, XLIII. t. 6, XXXVI. t. 1), Perkáta–Nyúli-dűlőn (GARCZIK 2022, 129–130, Fig. 6–7), Szeged–Kiskundorozsma–Tóth János dombja I. lelőhelyén (SÖRÖS 2024, 91, 27. kép 2, 29. kép 4), valamint Szelevény–Sweiger tanyán (CSEH 2003, 8. kép 5), csak hogy néhányat említsünk a hazai lelőhelyek sorából.

Ugyan ritkán, de a tárgytypus átfűrt, orsókarikaként/nehezékként értelmezhető darabjai jelen vannak temetkezésekben vagy temetkezésekként értelmezett kontextusokban is. Vezseny–Kisdebrecen esetében egy magyar típusú övlánccal, egy fésűs díszítésű, grafittal soványított szitulával, egy bronz karpereccel, egy bronzdrótból készült karikával és egy további kerámiatöredékkal került elő egy nagyobb átfúrással rendelkező kerámiakorong, amely esetében nehezen megállapítható, hogy másodlagosan kialakított darabbal van-e dolgunk (STANCZIK & VADAY 1971, Abb. 1). Jászladányból valószínűleg szintén síregyüttesből ismer-

3. kép: A tanulmányban szereplő Kárpát-medencei lelőhelyek (piros: oppidum, sárga: temetkezés, fehér: nyílt színi telep): 1: Tihany–Óvár (REGENYE 2004), 2: Budapest–Gellérthege (B. BÓNIS 1969), 3: Bükkszentlászló–Nagysánc (B. HELLEBRANDT 1992), 4: Pozsony/Bratislava–Staré Mesto (ČAMBAL 2004), 5: Plavecké Podhradie–Pohanská (PAULÍK 1976), 6: Ménfőcsanak (TANKÓ 2020), 7: Perkáta–Nyúli-dűlő (GARCZIK 2022), 8: Szeged–Kiskundorozsma–Tóth János dombja I. (SÖRÖS 2024), 9: Szelevény–Sweiger tanya (CSEH 2003), 10: Sajópetri–Hosszú-dűlő (SZABÓ 2007), 11: Vezseny–Kisdebrecen (STANCZIK & VADAY 1971), 12: Jászladány (HUNYADY 1957, 119) (térkép: Sörös F. Zsófia)

rünk egy „agyagkarikát” (HUNYADY 1957, 119; MÁRTON 1934, 122). A tárgytypus sírba helyezése a korongok lehetséges szimbolikus jelentésére mutat rá. Corent *oppidum*ából 104 korong látott napvilágot, ezek közül 70 darab kultikus környezetből, 18 darab pedig nem messze ettől került elő (POUX et al. 2002, 76–79). Egy-egy római kori szentélykörzetből szintén nagyobb mennyiségben ismerjük példányaikat, ami feltételezi, hogy felajánlásként is használhatták őket (CHARDRON-PICAULT 2004, 335–337; TUFFREAU-LIBRE 1994).

A KORONGOK KÉSZÍTÉSÉNEK MŰVELETSORA (CHAÎNE OPÉRATOIRE) KAPCSÁN FELMERÜLŐ KÉRDÉSEK

A tárgytypus értelmezése kapcsán hangsúlyt kell helyoznünk arra, hogy a korongok kivétel nélkül tönkrement edények töredékeiből lettek kialakítva, másodlagos használatukról van szó. Ez magyarázható a tárgyakhoz és az emlékezetükhöz kötődő személyes kapcsolattal, vagy profánabb módon gazdaságossági okokkal is. Utóbbi megállapítás kapcsán felvetődik, hogy a másodlagosan kialakított darabok mellett miért nem jellemzőek a direkt a kívánt célra létrehozott korongok, hiszen elkészítésük valószínűleg kevesebb energiabefektetéssel járt volna. Erre a választ talán a kerámiakészítők és a társadalom többi része közötti technológiai tudásszakadék, illetve a termelőeszközökhöz való hozzáférés adhat. A korongok kialakítása viszonylag egyszerű módon történt: a lenagyolni kívánt kerámiatöredékek kiálló széleit valamilyen keményebb tárggyal ütögették le addig, amíg a tárgy közel kerek formájúvá nem vált, erre utalnak a korongok szélén megfigyelt kagylós törések.⁵

A könnyebb előállítási mód alapján feltételezhetnénk, hogy elkészítésüket a közösség tagjai szélesebb körben, demokratikusabban gyakorolhatták, ezt egészíti ki az az Autun/*Augustodunum*-ban feltárt kb. 950 korong, amelyek a kézműves negyedben kerültek elő különböző római kori kontextusból (CHARDRON-PICAULT 2004, Fig. 14). A készítőik köre és a tárgytypus előállításához szükséges gyakorlat és eszközök kapcsán nem kizárt, hogy régióként és korszakokként is változhattak, annak ellenére, hogy a korongok kialakításában több hasonlóság is felfedezhető (mérettartomány, kialakítás módja, kiválasztott kerámiatöredékek jellege). Talán erre az eltérésre mutatnak rá a Tihanyban előkerült korongok is, amelyek nagy része csak hozzávetőlegesen kerek, amit lehet magyarázni a tárgyak félkész állapotával, de a finomabb technikai tudás hiányával is.

A TÁRGYTÍPUS CSOPORTOSÍTÁSA ÉS ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEI

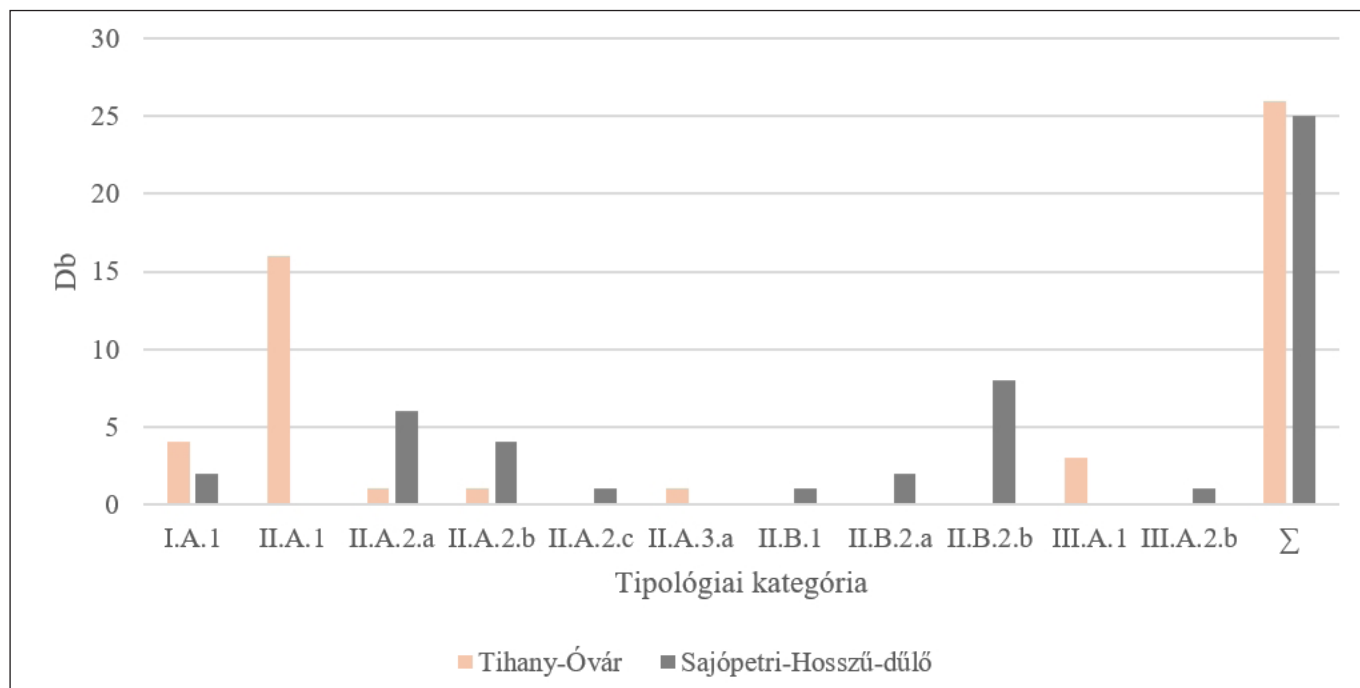
Annak ellenére, hogy a kerámiakorongok kerek vagy közel kerek formájúak és utólagosan vannak kialakítva, számos különbséget fedezhetünk fel közöttük a méreteik, elkészítésmódjuk, vastagságuk, esetleges átfúrásuk és annak méretei alapján. A lelőhelyenkénti könnyebb összehasonlítás érdekében ezek számszerűsítésére a következő kódrendszer használatát javasoljuk (1. táblázat):

1. táblázat: A javasolt kódrendszer

Méret	Perem	Átfúrás	Fúrás átmérője
I – Kis (2–3,9 cm)	A – Lenagyolt	1 – Átfúratlan	a – kis (~0,6 cm)
II – Közepes (4–6,9 cm)	B – Csiszolt	2 – Átfűrt	b – nagy (>1 cm)
III – Nagy (7–11,9 cm)		3 – Félig átfűrt	c – szabálytalan

A fenti rendszer használatával jól látszik, hogy a tihanyi „pince” területén előkerült korongok közel kétharmadát a közepes méretű, lenagyolt, átfúratlan darabok teszik ki (II.A.1). Ezeket követik a kisméretű, lenagyolt, átfúratlan (I.A.1), majd a nagyméretű, lenagyolt, átfúratlan korongok (III.A.1). Az egész leletanyagban az átfúrások száma elenyésző, mindössze egy kis fúrásátmérővel átlukasztott (II.A.2.a), egy szintén hasonló átmérővel félig átfűrt (II.A.3.a), valamint egy nagyobb átmérőjű furattal rendelkező darab került elő (II.A.3.a). Ezzel részben ellentétes képet mutat Sajópetri–Hosszú-dűlő korábbra, az i. e. 3–2. századra keltezett nyílt színű települése, ahonnan szintén legalább 25 darab korong került elő (SZABÓ 2007, Pl.

⁵ Ezúton is szeretném megköszönni Mester Zsoltnak a lehetséges elkészítési móddal kapcsolatos megfigyeléseit.

4. kép: A korongok tipológiai elemzésének összehasonlító eredménye Tihany-Óvár és Sajópetri-Hosszú-dűlő leletanyaga alapján (diagram: Sörös F. Zsófia)

XIX.15–16, XXXVII.1, XL.5, XLIV.1–4, XC.12–13, XCVIII.6–8, CI.12, CVIII.1, CIX.4, CX.2, CXIX.3–4, CXXIV.12–15, CXXV.2, CXXVI.12). Itt szembevetendő, hogy a korongok oldalának kicsit kevesebb mint a fele lecsiszolt, de legalábbis a közölt rajzok alapján szabályosabb kialakítást mutatnak, továbbá három korong kivételével az összes átfúrt (4. kép). Egyelőre nehéz eldönteni, hogy ezek a különbségek regionális, kronológiai, funkcióbeli vagy a feldolgozottsági szint eltéréseiből adódnak-e.

A korongok használatának értelmezése kapcsán számos elmélet merült fel a szakirodalomban: azonosították őket játékkorongokként, zsetonokként, „primitív” vagy belső használatra készített fizetőeszközökként, parittyagolyókként, kultikus tárgyakként, számolóeszközökként, dugóként, a nagyobb átmérőjű fűrészekkel rendelkező darabok esetén pedig orsókarikákként vagy egyéb nehezekekként is (pl. B. BÓNIS 1969, 193; GUILLOT 1972, 160–164; POUX et al. 2002, 77–79; CHARDRON-PICAULT 2004, 333–337; VARAZDIN & VENCLOVÁ 2006, 413–414). A használat kapcsán fontos megkülönböztető jel a tárgy típus mérete, ezzel – egyes esetekben – szoros összefüggésben a súly, valamint az átfűrés megléte vagy hiánya. Valószínűleg eltérő funkciója lehetett egy 2–3 cm-es átmérőjű korongnak, mint egy 7–8 cm-es darabnak. Az átfúrt korongok vagy karikák funkciójának meghatározásakor nélkülözhetetlen a tárgyakon megfigyelhető kopásnyomok vizsgálata is. További kérdésként merül fel ugyanakkor, hogy a lenagyolt, nem csiszolt szélű darabok esetében félkész termékekkel kell-e számolnunk, avagy sem.

Němčice nad Hanou lelőhelyén többek között az 503. számú gödörből 65 korong került elő, amelyek között megtalálunk átfúrt és átfúratlan darabokat is. Sűrűsödésük kapcsán felmerül a helyi előállítás lehetősége. Az ugyanebből az objektumból ismert agancskocka fényében valószínűleg valamilyen játék elemeiként lehet a tárgy típust interpretálni (ČIŽMÁŘ et al. 2024, 306, Fig. 7.27–38, 8, 9.1–6). A korongok játékként való felhasználását támaszthatja alá indirekt módon az a Manchingban előkerült, szintén vésett mintával ellátott, kb. 19 mm átmérőjű kökorong is, amelynek párhuzamait üvegből, kőből, csontból az itáliai környezetben találjuk meg (VARAZDIN & VENCLOVÁ 2006, 416; SIEVERS 1992, 213, Abb. 103). A játékkorongok mellett a szakirodalomban az egyik leggyakoribb értelmezésként – a nagyobb átfűréssel rendelkező darabok kapcsán – az orsókarikák szerepelnek. A fentebb már említett Sajópetri lelőhelyén lehetőség adódik a kerámiakorongok és -karikák, valamint az orsógombok szóródásának vizsgálatára, amelyből az derül ki, hogy míg az előbbiek 13, addig az utóbbiak – 26 darab – 14 régészeti jelenségből kerültek elő. Mindössze négyben volt megfigyelhető mindkét tárgy típus (három épület, egy gödörkomplexum). Ennek kapcsán felmerül, hogy ez a

jelenség az egyes háztartások tárgypreferenciáival vagy inkább funkcióbeli eltéréseivel magyarázható-e. Ritkább esetek közé tartoznak azok a korongok, amelyek felületén utólag kialakított jelöléseket találunk. Ilyenek ismertek többek között a csehországi Libušínból és Staré Hradiskóból is (VARAZDIN & VENCLOVÁ 2006, 413–414, Obr. 5.1, 6). További értelmezési lehetőségként merül fel a grafittal soványított korongok esetében, hogy darabjaikat az edények felületének bőrkemény állapotban lévő polírozására, keményítésére használták. Az erre a célra használt kerámiatöredékeknek azonban nem mindegyike korong alakú, közös jellemzőjük a külső oldaluk lecsiszolódott állapotában keresendő (VENCLOVÁ et al. 2019, 188, Obr. 1).

ÖSSZEGZÉS

Ahogy az a fentiek fényében is látszik, a kerámiakorongok kialakítását illetően nem vázolhatunk fel egységes képet a késő vaskori La Tène anyagi kultúrában. Általánosan azonban elmondható róluk, hogy a laposabb edénytöredékekből másodlagosan kialakított tárgyak lehetnek kisebbek és nagyobbak, lenagyolt (félkész állapotúak?) és lecsiszolt szélűek, illetve átfúrtak, fúratlanok, valamint ritka esetben félig átfúrtak is. Az edények minősége, készítmódja, valamint eredeti díszítése úgy tűnik, hogy nem játszott kiemelt szerepet a korongok elkészítéséhez szükséges töredékek kiválasztásakor (GUILLOT 1972; POUX et al. 2002, 76–80; CHARDRON-PICAULT 2004; VARAZDIN & VENCLOVÁ 2006, 413–414). A felsorolt jellemzők nagy valószínűséggel meghatározták a korongok funkcióját is, amely lelőhelyenként, régióként, időszakonként változhatott is, szem előtt nem tévesztve a multifunkcionalitás lehetőségét sem. Az elsősorban települési anyagokból ismert tárgytypus pontosabb értelmezéséhez fontos lenne nemcsak a kész, hanem a félkész/rontott darabok vizsgálata is. S bár a tanulmány alapját képező tihanyi anyag elemzése során nem kerültünk egyértelműen közelebb a tárgytypus használatának megfejtéséhez, rámutattunk arra, hogy a kidolgozott kódrendszerrel statisztikailag jobban összehasonlíthatóvá válnak készítési és formai szempontból az eltérő lelőhelyek korongjai. A további leletek publikálásával és elemzésével a jövőben közelebb kerülhetünk a tárgytypus funkciójának/funkcióinak jobb megértéséhez, felvázolva használatukban akár kronológiai és/vagy regionális különbségeket is. Reményeink szerint a Tihany–Óváról publikált korongok is hozzá fognak járulni ehhez.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönettel tartozom Regénye Juditnak, hogy átengedte a lelőhely késő vaskori leletanyagát feldolgozásra, Mester Zsoltnak a kerámiakorongok készítésével kapcsolatos észrevételeiért, Zay Orsolyának a karikák használatához fűződő megjegyzéseiért és Gucci Lászlónak a tárgytypus elnevezésével kapcsolatos hozzászólásáért. Ki szeretném fejezni hálámat továbbá Czajlik Zoltánnak, Garczik Ábelnek, Hegyi Borbálának, Novák Kristófnak és Poór Péternek a szöveg kapcsán tett észrevételeikért, valamint Nagy Szabolcs Baláznak, Lipécz Tamásnak és Csirke Orsolyának a leletanyag kölcsönzésében és feldolgozásában nyújtott segítségéért. György Lászlónak a kiváló tárgyfotókért tartozom köszönettel.

Az ADVANCED 152710 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a Nemzeti Kutatási Kiválósági Program finanszírozásában valósult meg. A kutatás létrejöttét a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ „A Tihanyi-félsziget késő vaskori lelőhelyeinek topográfiai kutatása” című projekt keretein belül támogatta (projektkód: 405509).

FELHASZNÁLT IRODALOM

B. Bónis, É. (1969). *Die Spätkeltische Siedlung Gellérthegy-Tabán in Budapest*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Čambal, R. (2004). *Bratislavský hradný vrch – Akropola neskorolaténskeho oppida – Der Bratislaver Burghügel – Akropolis von spätlatènezeitlichem oppidum*. Archeológia Supplementum 1. Bratislava.

Sörös F. Zsófia • Néhány gondolat a késő vaskori kerámiakorongokról

Chardon-Picault, P. (2004). Les rondelles en terre cuite mises au jour dans le quartier artisanal du lycée militaire à Augustodunum (Autun, Saône-et-Loire). In Hatt, J.-J. & Vertet, H. (eds.), *Actes du congrès de Vallauris, 20–23 mai 2004. Les céramiques communes de Marseille à Gênes du IIe siècle avant J.-C. au IIIe siècle après J.-C. Actualité des recherches céramiques*. Marseille, 329–340.

Čižmář, I., Čižmářová, H., Hajnalová, M., Hons, D., Kučera, L., Lisá, L., Militký, J., Ostrá, I., Popelka, M., Rolland, J. & Roblíčková, M. (2024). Němčice. Výsledky terénního výzkumu v roce 2021 a nejstarší sklářská dílna v zaalpské Evropě – Němčice (Results of Field Research in 2021 and the Oldest Glass Workshop in Transalpine Europe). *Památky archeologické* 115, 241–314. <https://doi.org/10.35686/PA2024.6>

Cseh, J. (2003). Kelta ház Szelevény mellett (1986–1987) (Celtic house near Szelevény village [1986–1987]). *Tisicum – A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Évkönyve* 13, 47–67.

Garczik, Á. (2022). Dolia in the Middle La Tène Period of the Carpathian Basin in the light of new finds from Perkáta-Nyúli-dűlő. *Dissertationes Archaeologicae* 3(9), 121–134. <https://doi.org/10.17204/dissarch.2021.121>

Guillot, A. (1972). L'enigme des jetons de céramique gaulois (Fouilles du Petit-Chauvort). *Mémoires de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Chalon-sur-Saône* 41, 155–164.

B. Hellebrandt, M. (1992): Miskolc kelta kora (Das keltische Zeitalter von Miskolc). In Rémiás, T. (szerk.), *Miskolc város történetének dokumentumai II. Régészeti tanulmányok Miskolc korai történetéből*. Miskolc, 33–74.

Hunyady, I. (1957). *Kelták a Kárpátmedencében. Leletanyag*. Régészeti Füzetek 2. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum – Történeti Múzeum.

Márton, L. (1934). A korai La Tène-kultúra Magyarországon (Die Frühlatènezeit im Ungarn). *Archaeologia Hungarica* 11. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum.

Paulík, J. (1976). *Keltské hradisko Pohanská v plaveckom podhradí*. Bratislava.

Poux, M., Deberge, Y., Foucras, S., Gasc, J. & Pasquier, D. (2002). L'ensemble cultuel de Corent (Puy-de-Dôme): festins et rites collectifs. *Revue Archéologique du Centre de la France* 41, 57–110.

Regenye, J. (2004). Előzetes jelentés a Tihany-Óvárban folytatott feltárásról (Preliminary Report of Tihany-Óvár – Rescue Excavation between 1999-2000). In Nagy, E. Gy., Dani, J. & Hajdú, Zs. (szerk.), *MOZMOZ II. Őskoros Kutatók II. Összejövetelének konferenciakötete*. Debrecen, 2000. november 6–8. Debrecen: Debreceni Déri Múzeum Kiadványai, 187–199.

Sörös, F. Zs. (2024). Traces of a Late Iron Age settlement at Szeged, Kiskundorozsma – Tóth János dombja I (Késő vaskori településnyomok Szeged-Kiskundorozsma-Tóth János dombja I. határában). *Folia Archeologica* 58, 63–97. <https://doi.org/10.62259/okct4809>

Sörös, F. Zs. (in press). *New results from the Tihany-Óvár oppidum, Hungary. Finds from the so-called „cellar”*. DissArch.

Sievers, S. (1992). Die Kleinfunde. In Maier, F. & Nieszery, N. (eds.), *Ergebnisse der Ausgrabungen 1984–1987 in Manching*. Stuttgart: Steiner Verlag, 137–213.

Stanczik, I. & Vaday, A. (1971): Keltische Bronzegürtel „ungarischen” Typs im Karpatenbecken. *Folia archeologica* 22, 7–27.

Szabó, M. (2007). *L’habitat de l’époque de La Tène à Sajópetri Hosszú-dűlő*. Budapest: L’Harmattan.

Tankó, K. (2020). *Kelta falu Győr határában. A ménfőcsanaki késő vaskori település (A Celtic Village in North-West Hungary)*. Studien zur Eisenzeit im Ostalpenraum 2, Budapest: Archaeolingua.

Tuffreau-Libre, M. (1994). La céramique dans les sanctuaires gallo-romains. In Goudineau, Ch., Fauduet, I. & Coulon, G. (dir.), *Les sanctuaires de tradition indigène en Gaule romaine. Actes du colloque d’Argentomagus de 1992*. Paris, 128–137.

Varazdin, L. & Venclová, N. (2006). Laténské a předlaténské nálezy z Libušína (La Tène and earlier finds from Libušín). *Pravěk NŘ* 16, 405–421.

Venclová, N., Thér, R. & Mangel, T. (2019). Obroušené grafitové keramické fragmenty v době železné: Možnosti interpretace (Abraded graphite pottery fragments from the Iron Age: interpretation possibilities). *StudiaHistoricaNitriensia* 23, Supplementum 2, 187–205. <https://doi.org/10.17846/SHN.2019.23.S.187-205>